

3-3-2021

Ministerie van Landbouw,
Natuur en Voedselkwaliteit

> Retouradres Postbus 20401 2500 EK Den Haag

10.2.e

Directoraat-generaal Agro
Directie Plantaardige Agroketens
en Voedselkwaliteit

Bezoekadres
Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC Den Haag

Postadres
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Overheidsidentificatienr
00000001858272854000

T 070 379 8911 (algemeen)
F 070 378 6100 (algemeen)
www.rijksoverheid.nl/inv

Behandeld door

10.2.e

Datum 17 februari 2021
Betreft Deelbesluit bijenrichtsnoer op Wob-verzoek inzake risico's van
gewasbeschermingsmiddelen

Besluit

Ons kenmerk
DGA-PAV/21031720

Uw kenmerk

Bijlage(n)
2

Geachte 10.2.e,

In uw brief van 9 oktober 2020 vraagt u, namens uw client 10.2.e, een kopie van alle documenten inzake vier onderwerpen over gewasbescherming. Dit om een beter beeld te krijgen van de rol van mijn ministerie bij de totstandkoming van het gewasbeschermingsmiddelenbeleid. U doet hiermee een beroep op de Wet Openbaarheid van Bestuur (hierna: Wob), als bedoeld in artikel 3 eerste lid.

U geeft aan interesse te hebben in documenten die betrekking hebben op 4 onderwerpen en gedurende de periode 1 januari 2011 tot 9 oktober 2020 op het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) onder handen zijn genomen.

Met dit besluit wil ik uw verzoek deels in door, met een deelbesluit, documenten over het Europees Bijenrichtsnoer openbaar te maken. Over dit onderwerp zijn reeds documenten openbaar gemaakt. Ik informeer u over de procedure die na de ontvangst van uw verzoek is gevolgd en wijs u op de handreikingen aan u om het verzoek verder te preciseren.

U vindt in dit deelbesluit de documenten die op basis van uw verzoek zijn geïnventariseerd en betrekking hebben op het Europees bijenrichtsnoer. De Wob kent een beperkte vorm van openbaarmaking. Daarom wijs ik u op mijn overwegingen voor de al dan niet (volledige) openbaarmaking van de documenten.

Procedure

De ontvangst van uw verzoek is schriftelijk bevestigd bij brief van 20 oktober 2020 met kenmerk DGA-PAV / 20260959. Voor een zorgvuldige behandeling van

uw verzoek werd de beslistermijn met vier weken naar 7 december 2020 verdaagd.

Ons kenmerk
DGA/21031720

Vanwege de algemene formulering van uw verzoek, bent u op 10 november 2020 per mail gevraagd het verzoek te preciseren en er op gewezen dat LNV informatie via deelbesluiten verstrekt. U bent gevraagd om uiterlijk 7 december te reageren. Een reactie bleef uit. Op 11 december heeft u een herinneringsmail ontvangen met nogmaals de vraag om uiterlijk 31 december 2020 een reactie te geven.

De inventarisatie over het bijenrichtsnoer en dit deelbesluit kon zonder precisering beginnen. Er kwamen documenten naar voren die het belang van derde partijen raken. Het betreft vijf partijen die op 2 december in de gelegenheid zijn gesteld uiterlijk 4 januari 2021 een zienswijze naar voren te brengen op de voorgenomen (gedeeltelijke) openbaarmaking van de documenten. U bent op 3 december 2020 per brief met kenmerk DGA PAV / 20298677 over de zienswijzeprocedure geïnformeerd. De beslistermijn voor uw besluit werd opgeschort naar 4 januari 2021.

Met uw brief van 29 december 2020 vroeg u om een toelichting op de stelling dat het verzoek te algemeen is geformuleerd. U heeft deze toelichting op 18 januari 2021 per mail ontvangen. Tevens bent u geïnformeerd over de motivering van de voorgestelde precisering door LNV langs drie hoofdonderwerpen, het verstrekken van informatie middels deelbesluiten en de voortgang met uw verzoek.

Wettelijk kader

Uw verzoek valt onder de reikwijdte van de Wob. Ik verwijs u naar bijlage 1 voor de relevante Wob-artikelen.

Inventarisatie Documenten

Op basis van uw verzoek zijn 53 documenten geïnteriseerd die betrekking hebben op het Europees bijenrichtsnoer. Een aantal hiervan bevat één of meerdere bijlagen. De documenten zijn genummerd en in een inventarislijst overzichtelijk gemaakt. Als een document een bijlage heeft, is dit met een letter weergegeven. U vindt de inventarislijst in bijlage 2 van dit besluit. In dit besluit wordt verwezen naar de corresponderende nummers uit de inventarislijst, zodat per document duidelijk is wat is besloten.

Voor de andere besluiten over het bijenrichtsnoer verwijs ik u naar de website van de rijksoverheid¹.

Zienswijzen

Zoals aangeven zijn vijf partijen in de gelegenheid gesteld hun zienswijze op de openbaarmaking te geven. Hun reacties zijn bij mijn belangenoverweging meegenomen. Voor mijn belangenoverweging verwijs ik u naar het onderdeel Overwegingen van dit besluit.

¹ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/wob-verzoeken/2020/07/09/besluit-op-wob-verzoek-over-wijziging-regelgeving-gewasbescherming-in-relatie-tot-bee-guidance>

3-3-2021

Directoraat-generaal Agro
Directie Plantaardige Agroketens
en Voedselkwaliteit

Ons kenmerk
DGA/21031720

Besluit

Ik heb besloten om aan uw verzoek tegemoet te komen door de documenten met de volgende nummers (deels) openbaar te maken: nummers **5, 8, 9, 10, 11, 15, 16, 16a, 16b, 17, 19, 28, 36, 37, 43, 44, 45** en **45a**.

De documenten met de volgende nummer worden geheel niet openbaar gemaakt: **1, 3, 4, 5a, 5b, 6, 6a, 7, 7a, 7b, 13, 18, 21, 22, 25, 26, 27, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 38, 39, 39a, 40, 41, 42, 46, 47, 48, 49, 50, 50a, 51, 51a, 51b, 52** en **53**. Voor de motivering verwijs ik u naar het onderdeel overwegingen van dit besluit.

De documenten met de volgende nummers zijn reeds openbaar: **2, 3a, 12, 14, 16c, 20, 23** en **24**. Ook voor deze documenten staat het onderwerp in de inventarislijst beschreven en is een weblink opgenomen.

Algemene overweging: openbaarheid t.a.v. een ieder

Allereerst wil ik u wijzen op het volgende. Ingevolge artikel 3, vijfde lid, van de Wob, wordt een verzoek om informatie ingewilligd met inachtneming van het bepaalde in de artikelen 10 en 11.

Het recht op openbaarmaking op grond van de Wob dient uitsluitend het publieke belang van een goede en democratische bestuursvoering. Het komt iedere burger in gelijke mate toe. Daarom kan ten aanzien van de openbaarheid geen onderscheid worden gemaakt naar gelang de persoon of de bedoeling of belangen van de verzoeker. Bij de te verrichten belangenafweging worden dan ook betrokken het algemene belang bij openbaarmaking van de gevraagde informatie en de door de weigeringsgronden te beschermen belangen, maar niet het specifieke belang van de verzoeker.

Evenmin kent de Wob een beperkte vorm van openbaarmaking. Dit betekent dat openbaarmaking van de gevraagde documenten uitsluitend aan u op grond van de Wob niet mogelijk is. Indien ik aan u de betreffende documenten verstrek, moet ik deze ook aan anderen geven indien zij daarom verzoeken. In dat licht vindt de onderstaande belangenafweging dan ook plaats.

De eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer

Op grond van artikel 10, tweede lid, aanhef en onder e, van de Wob blijft verstrekking van informatie achterwege voor zover het belang daarvan niet opweegt tegen het belang dat de persoonlijke levenssfeer wordt geëerbiedigd.

In de documenten met nummers **1, 3, 4, 5, 5b, 6, 6a, 7, 7a, 7b, 8, 9, 10, 11, 13, 15, 16, 16b, 17, 18, 19, 21, 22, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 39a, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 45a, 46, 47, 48, 49, 50, 50a, 51, 51a, 51b, 52** en **53** staan persoonsgegevens. Ik ben van oordeel dat t.a.v. deze gegevens het belang dat de persoonlijke levenssfeer wordt

3-3-2021

Directoraat-generaal Agro
Directie Plantaardige Agroketens
en Voedselkwaliteit

geëerbiedigd, zwaarder moet wegen dan het belang van openbaarheid. Daarom heb ik de persoonsgegevens verwijderd uit deze documenten.

Ons kenmerk
DGA/21031720

Voor zover het de namen van ambtenaren betreft is hierbij het volgende van belang. Weliswaar kan, waar het gaat om beroepshalve functioneren van ambtenaren, slechts in beperkte mate een beroep worden gedaan op het belang van eerbiediging van hun persoonlijke levenssfeer. Dit ligt anders indien het betreft het openbaarmaken van namen van de ambtenaren. Namen zijn immers persoonsgegevens en het belang van eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer kan zich tegen het openbaarmaken daarvan verzetten. Daarbij is van belang dat het hier niet gaat om het opgeven van een naam aan een individuele burger die met een ambtenaar in contact treedt, maar om openbaarmaking van de naam in de zin van de Wob.

Bescherming van persoonlijke beleidsopvattingen voor intern beraad

Artikel 11, eerste lid, van de Wob bepaalt dat in geval van een verzoek om Informatie uit documenten, opgesteld ten behoeve van intern beraad, geen informatie wordt verstrekt over daarin opgenomen persoonlijke beleidsopvattingen.

Uit de wetsgeschiedenis blijkt dat onder het begrip "documenten opgesteld ten behoeve van intern beraad" onder meer moeten worden begrepen: nota's van ambtenaren en hun politieke en ambtelijk leidinggevenden, correspondentie tussen onderdelen van een ministerie en tussen ministeries onderling, concepten van stukken, agenda's, notulen, samenvattingen en conclusies van interne besprekingen en rapporten van ambtelijke adviescommissies.

Ten aanzien van deze stukken moet van de bedoeling om ze als stukken voor intern beraad beschouwd te zien, uitdrukkelijk blijken of men moet deze bedoeling redelijkerwijs kunnen vermoeden.

Deze beperking op de informatieverplichting is in de Wob opgenomen omdat een ongehinderde bijdrage van ambtenaren en van hen die van buiten bij het intern beraad zijn betrokken bij de beleidsvorming en - voorbereiding gewaarborgd moet zijn. Zij moeten in alle openhartigheid onderling en met bewindspersonen kunnen communiceren. Staatsrechtelijk zijn slechts de standpunten die het bestuursorgaan voor zijn rekening wil nemen relevant. Onder persoonlijke beleidsopvattingen worden verstaan: meningen, opinies, commentaren, voorstellen, conclusies met de daartoe aangevoerde argumenten.

De documenten met de volgende nummers zijn opgesteld ten behoeve van intern beraad binnen een bestuursorgaan, dan wel een kring van bestuursorganen en bevatten persoonlijke beleidsopvattingen: **1, 3, 4, 5a, 5b, 6, 6a, 7, 7a, 7b, 13, 18, 21, 22, 25, 26, 27, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 38, 39, 39a, 40, 41, 42, 46, 47, 48, 49, 50, 50a, 51, 51a, 51b, 52 en 53.**

Voor zover er ook feitelijke informatie in deze documenten staat, is die informatie zodanig verweven met de persoonlijke beleidsopvattingen dat die daar niet los van kan worden gezien. Ik heb daarom besloten om de documenten in zijn geheel te weigeren.

Ik acht het niet in het belang van een goede en democratische bestuursvoering indien de standpunten van ambtenaren zelfstandig worden betrokken in de publieke discussie. Ik zie dan ook geen aanleiding om met toepassing van artikel

11, tweede lid, van de Wob in niet tot personen herleidbare vorm informatie te verstrekken over deze persoonlijke beleidsopvattingen.

Ons kenmerk
DGA/21031720

Wijze van openbaarmaking

De documenten die met dit besluit (gedeeltelijk) openbaar worden gemaakt treft u bij dit besluit in kopie aan.

Dit besluit en de stukken die voor eenieder openbaar worden, worden geanonimiseerd op www.rijksoverheid.nl geplaatst.

Hoogachtend,

De Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit,
namens deze:

10.2.e

Eva Heijblom
Plaatsvervangend Secretaris-Generaal

Tegen dit besluit kunt u binnen zes weken na de dag waarop dit is bekend gemaakt een bezwaarschrift indienen. Het bezwaarschrift moet door de indiener zijn ondertekend en bevat ten minste zijn naam en adres, de dagtekening, een omschrijving van het besluit waartegen het bezwaar is gericht en de gronden waarop het bezwaar rust. Dit bezwaarschrift moet worden gericht aan: de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, t.a.v. directie Wetgeving en Juridische Zaken, Postbus 20401. Dit besluit is verzonden op de in de aanhef vermelde datum.

Bijlage 1: artikelen van de Wob betreffende uitzonderingsgronden en beperkingen

Ons kenmerk
DGA/21031720

Artikel 1

In deze wet en de daarop berustende bepalingen wordt verstaan onder:

- a. document: een bij een bestuursorgaan berustend schriftelijk stuk of ander materiaal dat gegevens bevat;
- b. bestuurlijke aangelegenheid: een aangelegenheid die betrekking heeft op beleid van een bestuursorgaan, daaronder begrepen de voorbereiding en de uitvoering ervan;
- c. intern beraad: het beraad over een bestuurlijke aangelegenheid binnen een bestuursorgaan, dan wel binnen een kring van bestuursorganen in het kader van de gezamenlijke verantwoordelijkheid voor een bestuurlijke aangelegenheid;
- d. niet-ambtelijke adviescommissie: een van overheidswege ingestelde instantie, met als taak het adviseren van een of meer bestuursorganen en waarvan geen ambtenaren lid zijn, die het bestuursorgaan waaronder zij ressorteren adviseren over de onderwerpen die aan de instantie zijn voorgelegd. Ambtenaren, die secretaris of adviserend lid zijn van een adviesinstantie, worden voor de toepassing van deze bepaling niet als leden daarvan beschouwd;
- e. ambtelijke of gemengd samengestelde adviescommissie: een instantie, met als taak het adviseren van één of meer bestuursorganen, die geheel of gedeeltelijk is samengesteld uit ambtenaren, tot wier functie behoort het adviseren van het bestuursorgaan waaronder zij ressorteren over de onderwerpen die aan de instantie zijn voorgelegd;
- f. persoonlijke beleidsopvatting: een opvatting, voorstel, aanbeveling of conclusie van een of meer personen over een bestuurlijke aangelegenheid en de daartoe door hen aangevoerde argumenten;
- g. milieu-informatie: hetgeen daaronder wordt verstaan in artikel 19.1a van de Wet milieubeheer.

Artikel 3

1. Een ieder kan een verzoek om informatie neergelegd in documenten over een bestuurlijke aangelegenheid richten tot een bestuursorgaan of een onder verantwoordelijkheid van een bestuursorgaan werkzame instelling, dienst of bedrijf.
2. De verzoeker vermeldt bij zijn verzoek de bestuurlijke aangelegenheid of het daarop betrekking hebbend document, waarover hij informatie wenst te ontvangen.
3. De verzoeker behoeft bij zijn verzoek geen belang te stellen.
4. Indien een verzoek te algemeen geformuleerd is, verzoekt het bestuursorgaan de verzoeker zo spoedig mogelijk om zijn verzoek te preciseren en is het hem daarbij behulpzaam.
5. Een verzoek om informatie wordt ingewilligd met inachtneming van het bepaalde in de artikelen 10 en 11.

Artikel 6

1. Het bestuursorgaan beslist op het verzoek om informatie zo spoedig mogelijk, doch uiterlijk binnen vier weken gerekend vanaf de dag na die waarop het verzoek is ontvangen.
2. Het bestuursorgaan kan de beslissing voor ten hoogste vier weken verdagen. Van de verdaging wordt voor de afloop van de eerste termijn schriftelijk gemotiveerd mededeling gedaan aan de verzoeker.
3. Onverminderd artikel 4:15 van de Algemene wet bestuursrecht wordt de termijn voor het geven van een beschikking opgeschort gerekend vanaf de dag na die waarop het bestuursorgaan de verzoeker mededeelt dat toepassing is gegeven aan artikel 4:8 van de Algemene wet bestuursrecht, tot de dag waarop door de belanghebbende of belanghebbenden een zienswijze naar voren is gebracht of de daarvoor gestelde termijn ongebruikt is verstreken.
4. Indien de opschorting, bedoeld in het derde lid, eindigt, doet het bestuursorgaan daarvan zo spoedig mogelijk mededeling aan de verzoeker, onder vermelding van de termijn binnen welke de beschikking alsnog moet worden gegeven.
5. Indien het bestuursorgaan heeft besloten informatie te verstrekken, wordt de informatie verstrekt tegelijk met de bekendmaking van het besluit, tenzij naar verwachting een belanghebbende bezwaar daar tegen heeft, in welk geval de informatie niet eerder wordt verstrekt dan twee weken nadat de beslissing is bekendgemaakt.
6. Voor zover het verzoek betrekking heeft op het verstrekken van milieu-informatie:
 - a. bedraagt de uiterste beslistermijn in afwijking van het eerste lid twee weken indien het bestuursorgaan voornemens is de milieu-informatie te verstrekken terwijl naar verwachting een belanghebbende daar bezwaar tegen heeft;
 - b. kan de beslissing slechts worden verdaagd op grond van het tweede lid, indien de omvang of de gecompliceerdheid van de milieu-informatie een verlenging rechtvaardigt;
 - c. zijn het derde en vierde lid niet van toepassing.

Artikel 7

1. Het bestuursorgaan verstrekt de informatie met betrekking tot de documenten die de verlangde informatie bevatten door:
 - a. kopie ervan te geven of de letterlijke inhoud ervan in andere vorm te verstrekken,
 - b. kennisneming van de inhoud toe te staan,
 - c. een uittreksel of een samenvatting van de inhoud te geven, of
 - d. inlichtingen daaruit te verschaffen.
2. Het bestuursorgaan verstrekt de informatie in de door de verzoeker verzochte vorm, tenzij:
 - a. het verstrekken van de informatie in die vorm redelijkerwijs niet gevergd kan worden;
 - b. de informatie reeds in een andere, voor de verzoeker gemakkelijk toegankelijke vorm voor het publiek beschikbaar is.
3. Indien het verzoek betrekking heeft op milieu-informatie als bedoeld in artikel 19.1a, eerste lid, onder b, van de Wet milieubeheer, verstrekt het bestuursorgaan, zo nodig, en indien deze informatie voorhanden is, tevens

3-3-2021

informatie over de methoden die zijn gebruikt bij het samenstellen van eerstbedoelde informatie.

Artikel 10

1. Het verstrekken van informatie ingevolge deze wet blijft achterwege voor zover dit:

- a. de eenheid van de Kroon in gevaar zou kunnen brengen;
- b. de veiligheid van de Staat zou kunnen schaden;
- c. bedrijfs- en fabricagegegevens betreft, die door natuurlijke personen of rechtspersonen vertrouwelijk aan de overheid zijn meegedeeld;
- d. persoonsgegevens betreft als bedoeld in paragraaf 2 van hoofdstuk 2 van de Wet bescherming persoonsgegevens, tenzij de verstrekking kennelijk geen inbreuk op de persoonlijke levenssfeer maakt.

2. Het verstrekken van informatie ingevolge deze wet blijft eveneens achterwege voor zover het belang daarvan niet opweegt tegen de volgende belangen:

- a. de betrekkingen van Nederland met andere staten en met internationale organisaties;
- b. de economische of financiële belangen van de Staat, de andere publiekrechtelijke lichamen of de in artikel 1a, onder c en d, bedoelde bestuursorganen;
- c. de opsporing en vervolging van strafbare feiten;
- d. inspectie, controle en toezicht door bestuursorganen;
- e. de eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer;
- f. het belang, dat de geadresseerde erbij heeft als eerste kennis te kunnen nemen van de informatie;
- g. het voorkomen van onevenredige bevoordeling of benadeling van bij de aangelegenheid betrokken natuurlijke personen of rechtspersonen dan wel van derden.

3. Het tweede lid, aanhef en onder e, is niet van toepassing voorzover de betrokken persoon heeft ingestemd met openbaarmaking.

4. Het eerste lid, aanhef en onder c en d, het tweede lid, aanhef en onder e, en het zevende lid, aanhef en onder a, zijn niet van toepassing voorzover het milieu-informatie betreft die betrekking heeft op emissies in het milieu. Voorts blijft in afwijking van het eerste lid, aanhef en onder c, het verstrekken van milieu-informatie uitsluitend achterwege voorzover het belang van openbaarmaking niet opweegt tegen het daar genoemde belang.

5. Het tweede lid, aanhef en onder b, is van toepassing op het verstrekken van milieu-informatie voor zover deze handelingen betreft met een vertrouwelijk karakter.

6. Het tweede lid, aanhef en onder g, is niet van toepassing op het verstrekken van milieu-informatie.

7. Het verstrekken van milieu-informatie ingevolge deze wet blijft eveneens achterwege voorzover het belang daarvan niet opweegt tegen de volgende belangen:

- a. de bescherming van het milieu waarop deze informatie betrekking heeft;
- b. de beveiliging van bedrijven en het voorkomen van sabotage.

8. Voorzover het vierde lid, eerste volzin, niet van toepassing is, wordt bij het toepassen van het eerste, tweede en zevende lid op milieu-informatie in aanmerking genomen of deze informatie betrekking heeft op emissies in het milieu.

Artikel 11

1. In geval van een verzoek om informatie uit documenten, opgesteld ten behoeve van intern beraad, wordt geen informatie verstrekt over daarin opgenomen persoonlijke beleidsopvattingen.
2. Over persoonlijke beleidsopvattingen kan met het oog op een goede en democratische bestuursvoering informatie worden verstrekt in niet tot personen herleidbare vorm. Indien degene die deze opvattingen heeft geuit of zich erachter heeft gesteld, daarmee heeft ingestemd, kan de informatie in tot personen herleidbare vorm worden verstrekt.
3. Met betrekking tot adviezen van een ambtelijke of gemengd samengestelde adviescommissie kan het verstrekken van informatie over de daarin opgenomen persoonlijke beleidsopvattingen plaatsvinden, indien het voornemen daartoe door het bestuursorgaan dat het rechtstreeks aangaat aan de leden van de adviescommissie voor de aanvang van hun werkzaamheden kenbaar is gemaakt.
4. In afwijking van het eerste lid wordt bij milieu-informatie het belang van de bescherming van de persoonlijke beleidsopvattingen afgewogen tegen het belang van openbaarmaking. Informatie over persoonlijke beleidsopvattingen kan worden verstrekt in niet tot personen herleidbare vorm. Het tweede lid, tweede volzin, is van overeenkomstige toepassing.

Bijlage 2: inventarislijst

Ons kenmerk
DGA/21031720

Nummer	Datum	Soort document	Onderwerp	Beoordeling	Wob	Afzender	Ontvanger
1.	25-11-2019	Nota	SCoPAFF gewasbescherming 5 en 6 december	Niet openbaar	10.2 e 11.1	LNV	LNV
2.	09-12-2019	Brief	Beantwoording overige vragen Schriftelijk Overleg over de geannoteerde agenda van de Landbouw- en Visserijraad van 18 november 2019	Reeds openbaar zie: https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-21501-32-1212.html		LNV	Tweede Kamer
3.	27-01-2020	E-mail	RE: ACTIE: Beantwoording Kamervragen - Deadline dinsdag 28 januari 12.00 uur	Niet openbaar	10.2 e 11.1	LNV	LNV
a.		Bijlage	Overige SO-vragen LVR januari 2020, antwoorden gewasbescherming.docx	Reeds openbaar zie: https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-21501-32-1224.html		LNV	LNV
4.	28-01-2020	E-mail	Fwd: ACTIE: Beantwoording Kamervragen - Deadline dinsdag 28 januari 12.00 uur	Niet openbaar	10.2 e 11.1	LNV	LNV
5.	13-02-2020	E-mail	Annotatie bilateraal overleg	Deels openbaar	10.2 e	LNV	LNV
a.		Bijlage	Overleg 200213.docx	Niet openbaar	11.1	LNV	LNV
b.		Bijlage	Overleg 200213 - bijlage.docx	Niet openbaar	10.2 e 11.1	LNV	LNV

Directoraat-generaal Agro
Directie Plantaardige Agroketens
en Voedselkwaliteit

Ons kenmerk
DGA/21031720

6.	14-02-2020	E-mail	DOMUS-20042738-v2-Milieu_bescherm doelen_in_EU_to elatingsbeleid_ge wasbeschermings middelen	Niet openbaar	10.2 e 11.1	LNV	LNV
a.		Bijlage	DOMUS-20042738-v2-Milieu_bescherm doelen_in_EU_to elatingsbeleid_ge wasbeschermings middelen.docx	Niet openbaar	10.2 e 11.1	LNV	LNV
7.	19-02-2020	E-mail	DOMUS-20048885-v1-reactie_op_uw_b rief_over_uitvoeri ng_moties_en_to ezeggingen	Niet openbaar	10.2 e 11.1	LNV	LNV
a.		Bijlage	DOMUS-20048885-v1-reactie_op_uw_b rief_over_uitvoeri ng_moties_en_to ezeggingen.docx	Niet openbaar	10.2 e 11.1	LNV	LNV
b.		Bijlage	Brief aan Carola Schouten cor versie.docx	Niet openbaar	10.2 e 11.1	LNV	LNV
8.	04-03-2020	E-mail	Your name has been put forward to attend - Workshop for a first consulatation of risk managers on the review of the guidance on the risk assessmant of plant protection products for bees starting on 06/03/2020 [AGM-NID-PROD-33491609]	Deels openbaar	10.2 e	EC Europa	LNV

Directoraat-generaal Agro
Directie Plantaardige Agroketens
en Voedselkwaliteit

Ons kenmerk
DGA/21031720

9.	04-03-2020	E-mail	Reimbursement of expenses permitted - Workshop for a first consultation of risk managers on the review of the guidance on the risk assessment of plant protection products for bees starting on 06/03/2020 [AGM-NID-PROD-33493619]	Deels openbaar	10.2 e	EC Europa	LNV
10.	05-03-2020	E-mail	Duplicated participant found - Netherlands - Meeting Workshop for a first consultation of risk managers on the review of the guidance on the risk assessment of plant protection products for bees starting on 06/03/2020 [AGM-NID-PROD-33528228]	Deels openbaar	10.2 e	EC Europa	LNV
11.	05-03-2020	E-mail	Invitation updates for Workshop for a first consultation of risk managers on the review of the guidance on the risk assessment of plant protection products for bees starting on 06/03/2020	Deels openbaar	10.2 e	EC Europa	LNV

Directoraat-generaal Agro
Directie Plantaardige Agroketens
en Voedselkwaliteit

Ons kenmerk
DGA/21031720

			[AGM-NID-PROD-33541818]				
12.	06-03-2020	Kamer brief	Beantwoording Kamervragen Schriftelijk Overleg over de geannoteerde agenda van de Landbouw- en Visserijraad	Reeds openbaar zie: https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2020/03/06/beantwoording-kamervragen-schriftelijk-overleg-over-de-geannoteerde-agenda-van-de-landbouw-en-visserijraad		LNV	Tweede kamer
13.	09-04-2020	Verslag	Conceptverslag voorjaarsoverleg Ctgb 9 april	Niet openbaar	10.2 e 11.1	LNV	LNV
14.	22-06-2020	Verslag	Jaarverslag en slotwet Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit en Diergezondheidsfondsen 2019	Reeds openbaar zie: https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/detail?id=2020Z10834&did=2020D23441		LNV	Tweede kamer
15.	26-06-2020	E-mail	FW: Question - Webex Workshop for a second consultation of risk managers on the review of the guidance on the risk assessment of plant protection products for bees starting on	Deels openbaar	10.2 e	EC Europa LNV	EC Europa LNV

Directoraat-generaal Agro
Directie Plantaardige Agroketens
en Voedselkwaliteit

Ons kenmerk
DGA/21031720

			30/06/2020				
16.	26-06-2020	E-mail	Invitation to Webex Workshop for a second consultation of risk managers on the review of the guidance on the risk assessment of plant protection products for bees starting on 30/06/2020 [AGM-NID-PROD-37550042]	Deels openbaar	10.2 e	EC Europa	LVN
a.		Bijlage	AGENDA participants_FINAL.docx	Openbaar		EC Europa	LVN
b.		Bijlage	Background document Risk Manager Consultation_FINAL_clean.docx	Deels Openbaar	10.2 e	EC Europa	LVN
c.		Bijlage	EFSA Supporting document for RMs in defining SPGs.docx	Reeds openbaar: Zie: https://www.efsa.europa.eu/sites/default/files/topic/EFSA-Supporting-document-for-RMs-in-defining-SPGs.pdf		EC Europa	LVN
17.	26-6-2020	E-mail	RE: Meeting invitation forwarded - Webex Workshop for a second consultation of risk	Deels openbaar	10.2 e	EC Europa LVN	LVN EC Europa

			managers on the review of the guidance on the risk assessment of plant protection products for bees starting on 30/06/2020				
18.	01-07-2020	Nota	Europese benadering voor het vaststellen van beschermdoelen voor bijen in het kader van de herziening van het bijenrichtsnoer	Niet openbaar	10.2 e 11.1	LNV	LNV
19.	01-7-2020	E-mail	Bhm Europese benadering voor het vaststellen van beschermingsdoelen voor bijen in het kader van de herziening van het bijenrichtsnoer DOMUS-20183401-	Deels openbaar	10.2 e	LNV	LNV
20.	13-07-2020	Verslag	Standing Committee on Plants, Animals, Food and Feed (SCoPAFF) gewasbescherming vergadering van juli 2020	Reeds openbaar: Zie: https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/brieven_regering/detail?id=2020Z13949&did=2020D29659		LNV	Tweede kamer
21.	14-07-2020	E-mail	FTM: bee guidance	Niet openbaar	10.2 e 11.1	LNV FTM	LNV FTM
22.	14-07-2020	E-mail	Re: Graag check: FTM: bee guidance	Niet openbaar	10.2 e 11.1	LNV FTM	LNV FTM

Directoraat-generaal Agro
Directie Plantaardige Agroketens
en Voedselkwaliteit

Ons kenmerk
DGA/21031720

23.	17-07-2020	Verslag	SO Landbouw- en Visserijraad op 20 juli 2020	Reeds openbaar Zie: https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2020/07/17/aanbieding-antwoorden-op-kamervragen-over-agenda-landbouw--en-visserijraad-20-juli-2020		LNV	Tweede Kamer
24.	17-07-2020	Kamer brief	Kamervragen over de Nederlandse inzet voor het bijenrichtsnoer	Reeds openbaar Zie: https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2020/07/17/beantwoording-kamervragen-over-bijenrichtsnoer		LNV	Kamerbrief
25.	20-07-2020	E-mail	RE: vragen bijenrichtsnoer	Niet openbaar	10.2 e 11.1	LNV NOS	LNV
26.	21-07-2020	E-mail	RE: vragen bijenrichtsnoer	Niet openbaar	10.2 e 11.1	LNV NOS	LNV
27.	23-07-2020	e-mail	FW: bee guidance	Niet openbaar	10.2 e 11.1	LNV FTM	LNV FTM
28.	29-07-2020	e-mail	Bee guidance politico	Deels openbaar	10.2 e	BuZa	LNV
29.	26-08-2020	e-mail	RE: Vragen PvdD inzake bijenrichtsnoer	Niet openbaar	10.2 e 11.1	Ctgb	LNV
30.	31-08-2020	e-mail	RE: Ctgb en bijenrichtsnoer	Niet openbaar	10.2 e 11.1	LNV	Ctgb

Directoraat-generaal Agro
Directie Plantaardige Agroketens
en Voedselkwaliteit

Ons kenmerk
DGA/21031720

31.	02-09-2020	e-mail	Opmerkingen Ctgb conceptbeantwoording set KV bijenrichtsnoer SO LVR	Niet openbaar	10.2 e 11.1	Ctgb	LVN
32.	03-09-2020	e-mail	RE: bee guidance	Niet openbaar	10.2 e 11.1	LVN	LVN
33.	04-09-2020	e-mail	RE: bee guidance	Niet openbaar	10.2 e 11.1	LVN	LVN
34.	07-09-2020	e-mail	FW: Scan gemaakt vanaf MFP	Niet openbaar	10.2 e 11.1	LVN	LVN
35.	17-09-2020	e-mail	SO vragen bijenrichtsnoer	Niet openbaar	10.2 e 11.1	LVN	LVN
36.	23-09-2020	e-mail	Stavaza vragen SO over bijenrichtsnoer	Deels openbaar	10.2 e	Ctgb	LVN
37.	29-09-2020	e-mail	RE: Bijenrichtsnoer bijeenkomst uitgesteld naar 28 oktober	Deels openbaar	10.2 e	LVN	Ctgb
38.	29-09-2020	e-mail	RE: spreeklijn 4 opties model bijenrichtsnoer voor minister	Niet openbaar	10.2 e 11.1	LVN	LVN
39.	30-09-2020	e-mail	DOMUS-20245094-v1-KAMERVRAGEN_De_onderbouwing_voor_de_Nederlandse_inzet	Niet openbaar	10.2 e 11.1	LVN	LVN
a.	30-09-2020	Bijlage	KAMERVRAGEN_De_onderbouwing_voor_de_Nederlandse_inzet.docx	Niet openbaar	10.2 e 11.1	LVN	LVN
40.	30-09-2020	e-mail	factsheet en spreektekst bijenrichtsnoer	Niet openbaar	10.2 e 11.1	LVN	LVN
41.	30-09-2020	e-mail	FW: factsheet en spreektekst bijenrichtsnoer	Niet openbaar	10.2 e 11.1	LVN	LVN
42.	30-09-2020	e-mail	Re: spoedvragen bijenrichtsnoer	Niet openbaar	10.2 e 11.1	LVN	LVN

Directoraat-generaal Agro
Directie Plantaardige Agroketens
en Voedselkwaliteit

Ons kenmerk
DGA/21031720

43.	01-10-2020	Brief	Kenmerk: MW2009 Betreft: bijenrichtsnoer	Deels openbaar	10.2 e	De Vlinderstichting	LVN
44.	01-10-2020	Brief	Betreft: herziening van het bijenrichtsnoer	Deels openbaar	10.2 e	PAN NL	LVN
45.	02-10-2020	e-mail	Brief voor Minister Schouten-Herziening van het bijenrichtsnoer-1.10.2020.pdf	Deels openbaar	10.2 e	LVN	LVN
a.	02-10-2020	bijlage	Brief voor Minister Schouten-Herziening van het bijenrichtsnoer-1.10.2020.	<i>Zie documentnummer 44</i>	10.2 e	LVN	LVN
46.	02-10-2020	e-mail	Re: Factsheet Bijenrichtsnoer - 2 oktober 2020	Niet openbaar	10.2 e 11.1	LVN	LVN
47.	05-10-2020	e-mail	Bijenrichtsnoer vragen + overleg	Niet openbaar	10.2 e 11.1	LVN	LVN
48.	06-10-2020	e-mail	Re: overleg bijenrichtsnoer 8 oktober 12.30 tot 13.00	Niet openbaar	10.2 e 11.1	LVN	LVN
49.	06-10-2020	e-mail	RE: spreeklijn en factsheet bijenrichtsnoer	Niet openbaar	10.2 e 11.1	LVN	LVN
50.	07-10-2020	e-mail	DOMUS-20251987-v1-Voorbereiding_ge spreke_bijenrichtsnoer_8_oktober	Niet openbaar	10.2 e 11.1	LVN	LVN
a.	07-10-2020	Bijlage	DOMUS-20251987-v1-Voorbereiding_ge spreke_bijenrichtsnoer_8_oktober.docx	Niet openbaar	10.2 e 11.1	LVN	LVN
51.	08-10-2020	e-mail	Factsheet en spreeklijn Bijenrichtsnoer	Niet openbaar	10.2 e 11.1	LVN	LVN

Directoraat-generaal Agro
Directie Plantaardige Agroketens
en Voedselkwaliteit

Ons kenmerk
DGA/21031720

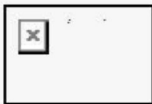
a.	08-10-2020	Bijlage	Bijlage	Niet openbaar	10.2 e 11.1	LNV	LNV
b.	08-10-2020	Bijlage	Bijlage	Niet openbaar	10.2 e 11.1	LNV	LNV
52.	08-10-2020	e-mail	Follow-up bijenrichtsnoer	Niet openbaar	10.2 e 11.1	LNV	LNV
53.	09-10-2020	e-mail	Ion petitie bijenrichtsnoer	Niet openbaar	10.2 e 11.1	LNV	LNV

Van: 10.2e
Aan: 10.2e
Onderwerp: annotatie bilateraal overleg 10.2e
Datum: donderdag 13 februari 2020 09:15:06
Bijlagen: 11.1

Beste 10.2e,
Ik heb verschillende gesprekspunten ontvangen van de collega's voor je bilaterale overleg met 10.2e en heb deze overzichtelijk in een notitie gezet. Bij deze.
Groet,
10.2e

10.2e

Van: AGM notification <10.2e@nomail.ec.europa.eu>
Verzonden: woensdag 4 maart 2020 11:05
Aan: 10.2e
Onderwerp: Your name has been put forward to attend - Workshop for a first consultation of risk managers on the review of the guidance on the risk assessment of plant protection products for bees starting on 06/03/2020 [AGM-NID-PROD-33491609]

europa.eu

Advanced Gateway to your Meetings

Dear 10.2e,

Your name has been added to the list of participants representing **Netherlands**.

Please click on this link to see the details of [Workshop for a first consultation of risk managers on the review of the guidance on the risk assessment of plant protection products for bees](#) starting on **06/03/2020**.

What's next?

1. [Please click here to accept or decline the invitation](#) as soon as possible.
2. [Complete your personal profile](#) to get access to the meeting venue. Otherwise, the security guards might not let you enter the building.

This is a personal email, do not forward it. It contains one-use links so if someone else clicks on them you will not be able to access the meeting information.

Please note that, if you are a reimbursable participant, acceptance of this invitation constitutes a commitment on your part to use the AGM online electronic reimbursement system.

This message is **not** an official invitation from the organiser.

The correspondent for the delegation received the official invitation and has added your name to the list of possible participants.

This is an automated email, so please do not reply.

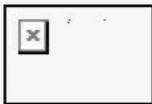

[Click here for more help on using AGM.](#)

[Log in to AGM](#) to see all your notifications.

10.2e

Van: AGM notification <10.2e@nomail.ec.europa.eu>
Verzonden: woensdag 4 maart 2020 11:35
Aan: 10.2e
Onderwerp: Reimbursement of expenses permitted - Workshop for a first consultation of risk managers on the review of the guidance on the risk assessment of plant protection products for bees starting on 06/03/2020 [AGM-NID-PROD-33493619]

europa.eu

Advanced Gateway to your Meetings

Dear 10.2e,

You are allowed to claim for expenses associated to the meeting Workshop for a first consultation of risk managers on the review of the guidance on the risk assessment of plant protection products for bees starting on **06/03/2020**.

Please enter your bank details as soon as possible to speed up the expenses claim process.

After submitting your bank account details, you can start introducing your expenses but you will be able to submit your claim only once the organiser:

1. Validates that your bank details comply with the rules on the reimbursement of expenses. You will be notified otherwise.
2. Confirms your attendance to the meeting.

You will receive a notification once your bank details are validated or your attendance is confirmed.

If you don't plan to attend the meeting please go to AGM and decline the invitation to stop receiving these notifications.

This is an automated email, so please do not reply.

[Click here for more help on using AGM.](#)

[Log in to AGM](#) to see all your notifications.

10.2e

Van: AGM notification <10.2e@nomail.ec.europa.eu>
Verzonden: donderdag 5 maart 2020 10:12
Aan: 10.2e
Onderwerp: Duplicated participant found - Netherlands - Meeting Workshop for a first consultation of risk managers on the review of the guidance on the risk assessment of plant protection products for bees starting on 06/03/2020 [AGM-NID-PROD-33528228]

europa.eu

Advanced Gateway to your Meetings

Dear 10.2e,

An expert who is already registered for Workshop for a first consultation of risk managers on the review of the guidance on the risk assessment of plant protection products for bees starting on **06/03/2020** has used a link originally sent to another expert.

Please contact the meeting assistant in case the new participant should not be part of your delegation.

The invitation was sent to the expert:

Name: 10.2e

email: 10.2e@ctgb.nl

But the user registered in AGM with the following contact details:

Name: 10.2e

email: 10.2e@ctgb.nl

This is an automated email, so please do not reply.

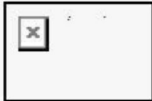

[Click here for more help on using AGM.](#)

[Log in to AGM](#) to see all your notifications.

10.2e

Van: AGM notification <10.2e@nomail.ec.europa.eu>
Verzonden: donderdag 5 maart 2020 14:40
Aan: 10.2e
Onderwerp: Invitation updates for Workshop for a first consultation of risk managers on the review of the guidance on the risk assessment of plant protection products for bees starting on 06/03/2020 [AGM-NID-PROD-33541818]

europa.eu

Advanced Gateway to your Meetings

Dear 10.2e,

The organiser has updated the invitation to Workshop for a first consultation of risk managers on the review of the guidance on the risk assessment of plant protection products for bees starting on **06/03/2020**.

Please log in to AGM to check the latest information.

This is an automated email, so please do not reply.

[Click here for more help on using AGM.](#)

[Log in to AGM](#) to see all your notifications.

10.2e

Van: 10.2e@ec.europa.eu
Verzonden: vrijdag 26 juni 2020 12:43
Aan: 10.2e@ec.europa.eu
CC: 10.2e@ec.europa.eu; 10.2e)
Onderwerp: FW: Question - Webex Workshop for a second consultation of risk managers on the review of the guidance on the risk assessment of plant protection products for bees starting on 30/06/2020

10.2e,
 Could you please take care of this request?
 Thank you
 10.2e

From: 10.2e
Sent: Friday, June 26, 2020 11:45 AM
To: 10.2e (SANTE)
Subject: Question - Webex Workshop for a second consultation of risk managers on the review of the guidance on the risk assessment of plant protection products for bees starting on 30/06/2020

Dear 10.2e,

I do not manage to open the invitation of the Webex Workshop for risk managers on the Bee guidance for next Tuesday. It seems like the meeting is not present in AGM any more. Is it still scheduled?

Thank you for your help!

Best wishes, 10.2e

10.2e
 Beleidsmedewerker

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV)
 Directie Plantaardige Agroketens en Voedselkwaliteit (PAV)
 Bezuidenhoutseweg 73 | 2594 AC | Den Haag
 Postbus 20401 | 2500 EK | Den Haag |

M 10.2e

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.

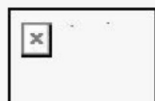
De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you

are requested to inform the sender and delete the message.
The State accepts no liability for damage of any kind
resulting from the risks inherent in the electronic
transmission of messages.

10.2e

Van: EC MEETING NOTIFICATION <10.2e@ec.europa.eu>
Verzonden: vrijdag 26 juni 2020 13:56
Aan: 10.2e
Onderwerp: Invitation to Webex Workshop for a second consultation of risk managers on the review of the guidance on the risk assessment of plant protection products for bees starting on 30/06/2020 [AGM-NID-PROD-37550042]
Bijlagen: AGENDA participants_FINAL.docx; Background document Risk Manager Consultation_FINAL_clean.docx; EFSA Supporting document for RMs in defining SPGs.docx

europa.eu

Advanced Gateway to your Meetings

Dear 10.2e,

You have been invited to the meeting **Webex Workshop for a second consultation of risk managers on the review of the guidance on the risk assessment of plant protection products for bees** starting on **30/06/2020**, representing **Netherlands**.

Please read the invitation below and [click here to accept or decline it](#). In case you accept the invitation please [click here to complete or update your profile details](#).

Due to the current Coronavirus crisis, you are invited to participate to the Webex virtual workshop for a second consultation of risk managers on the review of the guidance on the risk assessment of plant protection products for bees on Tuesday **30 June 2020, 9.00-15.30 CEST**

Please find attached:

1. The agenda of the meeting
2. Background information on the Risk Manager Consultation on Specific Protection Goals for bees
3. EFSA Supporting document for Risk Managers Consultation on Specific Protection Goals for bees

Meeting details:

Second consultation of risk managers on the review of the guidance on the risk assessment of plant protection products for bees

Tuesday, 30 June 2020

9:00 | (UTC+02:00) Brussels, Copenhagen, Madrid, Paris | 7 hrs

Meeting link: [Join meeting](#)

Meeting number/ access code: 10.2e

Password: 10.2e

Join from a video system or application

Dial 10.2e@ecwacs.webex.com

You can also dial 10.2e and enter your meeting number.

Join by phone

Tap to call in from a mobile device (attendees only)

[Global call-in numbers](#)

[Can't join the meeting?](#)

What's next?

1. [Please click here to accept or decline the invitation](#) as soon as possible.
2. [Complete your personal profile](#) to get access to the meeting venue.
Otherwise, the security guards might not let you enter the building.

This is a personal email, do not forward it. It contains one-use links so if someone else clicks on them you will not be able to access the meeting information.

Please note that, if you are a reimbursable participant, acceptance of this invitation constitutes a commitment on your part to use the AGM online electronic reimbursement system.

First time using [AGM](#)?

[AGM](#) is a European Union website for organising **expert groups** and **committee meetings**.

To access AGM, you need a EU Login account.

Take care when you create your EU Login account. the name and surname you give will be used to grant access to the meeting venue, and your email address will be used for all AGM notifications.

[This video](#) shows you how to set up your EU Login account.

Find out [how we use your data](#).

This is an automated email, so please do not reply.

[Click here for more help on using AGM](#).

[Log in to AGM](#) to see all your notifications.

Review of the EFSA Guidance on the risk assessment of plant protection products on bees (*Apis mellifera*, *Bombus* spp. and solitary bees)

Second consultation of risk managers

Virtual Workshop with risk managers and risk assessors

30 June 2020, Brussels

Draft Programme		
30 June 2020		
09:00-09:30	Opening of the virtual meeting room. Connecting of participants.	ALL
9:30-9:45	Welcome and general background	European Commission
9:45-12:30*	Presentation of the 4 approaches to review the SPG for bees Q&A	EFSA
12:30-14:00	LUNCH	
14:00-15:00	Tour de Table regarding approach to be followed	European Commission
15:00-15:30	Next steps and closing	European Commission

* a break for coffee will be provided

EUROPEAN COMMISSION
DIRECTORATE-GENERAL FOR HEALTH AND FOOD SAFETY

Food and feed safety, innovation
Pesticides and biocides

Risk Manager Consultation on Specific Protection goals for bees

Background information

This document has not been adopted or endorsed by the European Commission. Any views expressed are the preliminary views of the Commission services and may not in any circumstances be regarded as stating an official position of the Commission. The information transmitted is intended only for the Member State or entity to which it is addressed for discussions and may contain confidential and/or privileged material.

In 2019 the Commission mandated EFSA to revise the EFSA Bee GD (2013)¹.

In this mandate EFSA is asked:

- To take into account comments from Member States and stakeholders
- To take into consideration natural background mortality of bees
- To review the requirements for higher tier testing, in particular by reconsidering the magnitude of detectable effects vs the statistical power and validated population modelling in light of realistic agro-environmental conditions
- To take into account planned and on-going discussions initiated by the Commission on defining specific environmental protection goals and review the risk assessment guidance based on the specific protection goals agreed during this process.

Many comments on the EFSA Bee GD (2013), received since 2013 from both Member States and stakeholders were related to the specific protection goal, i.e. that only effects on colony size smaller than 7% are acceptable. The comments received challenged the scientific basis for the value of 7%, pointed at the difficulties to measure variations in this range compared to the natural background variability in colony size, mentioned the crudeness of the methods to measure these effects and its impacts on the statistical power requirements for semi- field and field tests.

1. Link with the horizontal project on ‘Specific protection goals for the environmental risk assessment of plant protection products’

The Commission initiated in 2018, after discussion at the Standing Committee for Plants², Animals, Food and Feed, a project to (re)define specific protection goals for environmental risk assessment of pesticides. The method proposed by EFSA in 2010³ and 2016⁴ was used as a starting point of the work. This project is still on-going.

The workshop with national authorities and stakeholders in February 2020 “*Specific protection goals for the environmental risk assessment of plant protection products – moving on with EFSA method*”, which focused on STEP 1 of the EFSA method, confirmed that the ecosystem service ‘pollination’ is potentially affected by the use of pesticides

¹ European Food Safety Authority, 2013. EFSA Guidance Document on the risk assessment of plant protection products on bees (*Apis mellifera*, *Bombus* spp. and solitary bees). EFSA Journal 2013;11(7):3295, 268 pp., doi:10.2903/j.efsa.2013.3295

² https://ec.europa.eu/food/sites/food/files/plant/docs/sc_phyto_20180719_ppl_sum.pdf

³ EFSA Panel on Plant Protection Products and their Residues (PPR); Scientific Opinion on the development of specific protection goal options for environmental risk assessment of pesticides, in particular in relation to the revision of the Guidance Documents on Aquatic and Terrestrial Ecotoxicology (SAN-CO/3268/2001 and SANCO/10329/2002). EFSA Journal 2010;8(10):1821. [55 pp.] doi:10.2903/j.efsa.2010.1821

⁴ EFSA Scientific Committee, 2016. Guidance to develop specific protection goals options for environmental risk assessment at EFSA, in relation to biodiversity and ecosystem services. EFSA Journal 2016;14(6):4499, 50 pp. doi:10.2903/j.efsa.2016.4499

STEP 2 of the EFSA method consists in defining suitable and representative Service Providing Units (SPUs) for each Ecosystem Services (ES) possibly affected. It is assumed that by protecting the contributing SPUs, ES will also be preserved. The risk assessment remains focussed on the selected SPUs. By carefully selecting SPUs who represent different biology groups and are considered sensitive, this approach achieves a higher protection of biodiversity compared to a focus of the risk assessment on ES.

In 2013, EFSA had identified as service providing units honey bees, bumble bees, and solitary bees for the ecosystem service pollination (STEP 2 of the EFSA method).

It is therefore considered that the current risk manager consultation and the potential review of the specific protection goal for bees as described below is in line with the principles of the general project by Commission on ‘Specific protection goals for the environmental risk assessment of plant protection products’ (see table below).

Steps in EFSA 2010/2016 to derive SPG	EFSA 2013	To be confirmed by risk managers 2020
Step 1 Definition of ES	Pollination, food and genetic resources provisioning, and cultural service.	The SPG project confirmed pollination as ES. A focus on pollination would cover the other ES identified in 2013 (food and genetic resources provisioning, and cultural service).
Step2 Selection of SPU	Honey bees, bumble bees and solitary bees	Based on EFSA’s publications, honey bees, bumble bees and solitary bees are confirmed as Service Providing Units for the ecosystem service pollination.
Step3 Specific protection goal per SPU (five interrelated dimensions)	<u>Ecological Entities:</u> Colony/population <u>Attribute:</u> Colony strength (honeybees, bumble bee), population abundance (solitary bees). Colony strength is defined operationally as the number of bees it contains (= colony size). <u>Magnitude:</u> Negligible effect. It is such if statistically distinguishable from	Not yet defined, discussion to be initiated with the current risk manager consultation.

Steps in EFSA 2010/2016 to derive SPG	EFSA 2013	To be confirmed by risk managers 2020
	<p>“small effects” The effect was considered negligible when the magnitude is below 7%.</p> <p><u>Temporal scale</u>: not defined i.e. any time</p> <p><u>Spatial scale</u>: edge of field</p> <p><i>it is important to note that the SPG, in particular, the Magnitude of the effect (i.e. effect sizes), have been defined principally by reference to honey bee colonies. In the case of other bees, the same magnitude has been extrapolated to colony-level impacts (for other social bees, such as bumble bees) or to population sizes (solitary bees).</i></p>	

SPGs are defined for a high-level tier (the so-called reference tier). Once defined they will be translated to (or used as reference point to calibrate) the lower tiers of the risk assessment framework. This is illustrated below in Figure 7. EFSA needs the input of risk managers on the SPG, in order to move forward with the review of the RA scheme for bees.

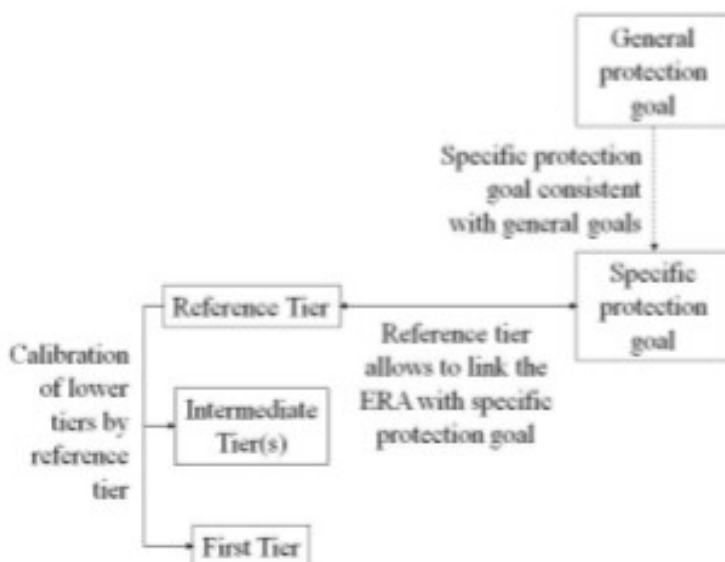

Figure 7 of EFSA (2010): Illustration of the relationship between tiers of the risk assessment process and protection goals, in the approach used by the PPR Panel.

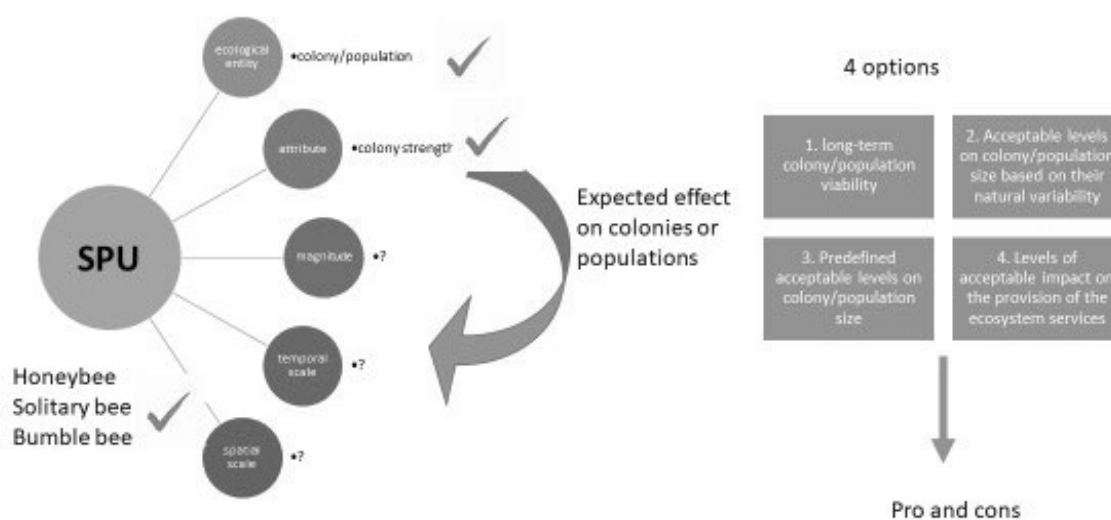
2. Options to move forward to review the specific protection goal for bees.

In its document for the risk managers consultation, EFSA proposes 4 approaches to move forward in the process of defining specific protection goals. For each of the approaches, the document by EFSA illustrates the associated scientific data and process, the advantages, and the limitations.

The different approaches vary as regards the underlying scientific data and the focus given to the relevant SPUs or to the provision of the ecosystem services.

Risk managers are consulted on the choice on the most appropriate scientific process because of its implications on the Specific Protection Goals and the reference Tier for the risk assessment (see figure below for reference to the concept of “reference tier”). The preferred approach will be the basis for further work. Pending on the approach selected, risk managers will be asked in a next consultation round to further define the choice of the SPG (for instance by agreeing on an (un)acceptable effect level’, and the temporal and spatial scale).

It should be noted that EFSA currently considers that no suitable models are available for populations of solitary bees and the possibility for the use of a model for bumblebees will be examined. Furthermore experimental field data for both bumble bees and solitary bees is scarce. Therefore extrapolation from honeybees will still be necessary for solitary bees and possibly also for bumblebees. Appendix 1 contains an overview of the biological differences between honeybees, bumble bees and solitary bees.

3. Next steps for risk managers.

In its document EFSA proposes 4 approaches to move forward in this process of defining specific protection goals which will be further explained in a dedicated meeting on 30 June 2020. During this meeting, a discussion aiming at decision making on the approach to follow is also planned.

At the PAFF meeting on 16-17 of July 2020, a final endorsement of the approach is envisaged, which would also include a discussion on the dimensions for the specific protection goal for bees within the chosen approach.

Appendix Overview of difference between honeybees, bumble bees and solitary bees

SOCIAL INSECTS			
	Honeybees (<i>Apis</i> spp)	Bumblebees (<i>Bombus</i> spp.)	Solitary Bees
Life form	permanent nests and live well organised colonies or "societies" of around 50,000 to 60,000 workers. Swarm during May and June.	Smaller colonies, around 120 workers, but sometimes as small as 40 workers. Do not swarm.	Single, do not swarm. Species of mining bees can often be seen nesting in aggregations,
Nesting	In the wild, honeybees make their nests in the cavities of trees or buildings. In domestication, they are kept in manmade hives,	Most bumblebee species nest underground in old rodent dens, but some will occupy cavities in birdhouses or wood piles Bumblebee queens must start their colonies from scratch.	Each female solitary bee constructs her own nest e.g. in underground burrows, cavities, dry plant stems. Once a nest is found, she will collect materials to create the cells for the eggs.
Queen	Every hive has a queen, the largest bee in the hive that lays eggs after a mating flight. May naturally live for 2 to 4 sometimes 5 years.	Have a queen, that survives and hibernates as the only one of the colony, so lifespan of a year.	No queen
Eggs	Queen lays up to 2000 eggs per day in wax cells.	Queen lays eggs and hatches them initially, then the initial hatched worker bumblebees will take over hatching and he foraging.	Each female bee lays 20 to 30 eggs during her life.
Larvae & Pupae	Honey bee larvae hatch from eggs in 3 to 4 days. They are then fed by worker bees and develop through several stages in the cells. Cells are capped by worker bees when the larva pupates.	Initially fed by queen than by first workers. Fed with pollen.	Larvae feeds on what was provided in the egg cell.
Males	Middle sized bees in the hive, called drones. mate with queens from other hives. Lifespan around 40 days.	Male lifespan a few months	Males exist, emerge a couple of weeks before females.
Females	Smallest bees in the hive, are the workers with multiple tasks such collecting pollen and nectar, feeding larvae, cooling the hive, cleaning the hive. Lifespan of ca. 40 days.	Female lifespan a few months	Females exist, emerge a couple of weeks later than males Females choose whether to lay male or female egg.
Feed	Feed nectar and pollen. Pollen collection via a pollen basket on their legs. They also require water to maintain osmotic homeostasis, prepare liquid brood food, and to cool the hive through evaporation.	Feed on nectar, using their hairy tongue to lap up the liquid. Use pollen to feed larvae.	Feed. Do not form a pollen basket like honey bees, loose big quantity of nectar and pollen while transport, fly and therefore pollinate more often than honey bees.
Hibernate	Stop flying when the temperature drops below about 10°C and crowd into the central area of the hive to form a "winter cluster". The worker bees huddle around the queen bee at the center of the cluster, shivering to keep the center, to keep the right temperature. During winter, they consume their stored honey to produce body heat..	Only queen hibernates, others die before autumn.	Hibernating as pupae in the cocoon to emerge as young adult in following spring or early summer.
Defense	Sting when hive is endangered and die after sting.	Only sting if aggravated and do not die afterwards.	Usually not aggressive, some of the species do not even have a; stings normally less harmful than the ones from honey bees.
Honey	Produce honey for food and it is stored in winter. Honey is gathered by humans for consumption. Apiculture is practiced for millennia.	Produce a form of honey, which is collected in nectar pots to be eaten by the colony. However, the process of concentrating, capping, and the making of honey combs does not happen in bumblebee colonies, nor is nectar stored over winter, since only the queen survives and hibernates. Have temporary nectar stores.	Do not produce honey

10.2e

Van: 10.2e@ec.europa.eu
Verzonden: vrijdag 26 juni 2020 14:34
Aan: 10.2e
CC: 10.2e@ec.europa.eu; 10.2e@ec.europa.eu
Onderwerp: RE: Meeting invitation forwarded - Webex Workshop for a second consultation of risk managers on the review of the guidance on the risk assessment of plant protection products for bees starting on 30/06/2020

Good to know that. Thank you!

Have a nice weekend.

Regards,

10.2e

10.2e

unit secretariat

DG SANTE E4 –Pesticides and Biocides

F101 04/64

Tel: +32-10.2e

10.2e@ec.europa.eu

From: 10.2e (10.2e)
Sent: Friday, June 26, 2020 2:32 PM
To: 10.2e (SANTE)
Cc: 10.2e (SANTE); 10.2e (SANTE)
Subject: RE: Meeting invitation forwarded - Webex Workshop for a second consultation of risk managers on the review of the guidance on the risk assessment of plant protection products for bees starting on 30/06/2020

Yes, i received it and everything works.

Thanks for your help!

10.2e

Van: 10.2e@ec.europa.eu <10.2e@ec.europa.eu>
Verzonden: vrijdag 26 juni 2020 13:58
Aan: 10.2e) <10.2e@minlnv.nl>
CC: 10.2e@ec.europa.eu; 10.2e@ec.europa.eu
Onderwerp: RE: Meeting invitation forwarded - Webex Workshop for a second consultation of risk managers on the review of the guidance on the risk assessment of plant protection products for bees starting on 30/06/2020

Dear Mr 10.2e,

I've just sent you invitation via AGM. Could you please confirm when you get it?

Best regards,

10.2e

10.2e
unit secretariat
DG SANTE E4 –Pesticides and Biocides
F101 04/64
Tel: +32-10.2e
10.2e@ec.europa.eu

From: 10.2e) <10.2e@minlnv.nl>
Sent: Friday, June 26, 2020 1:35 PM
To: 10.2e) <10.2e@ec.europa.eu>
Cc: 10.2e (SANTE) <10.2e@ec.europa.eu>: 10.2e
(SANTE) <10.2e@ec.europa.eu>
Subject: Re: Meeting invitation forwarded - Webex Workshop for a second consultation of risk managers on the review of the guidance on the risk assessment of plant protection products for bees starting on 30/06/2020

Dear 10.2e,

Yes, i would like to participate. If you could send the invitation again, that would be great.

Thank you!

10.2e

Op 26 jun. 2020 om 13:06 heeft "10.2e@ec.europa.eu"
<10.2e@ec.europa.eu> het volgende geschreven:

Dear Mr 10.2e

I briefly checked in AGM. Meeting is still active but I see that on Tuesday I received notification that 10.2e registered for this meeting in your place (please see below).

If you are still interested in participating to the workshop, I will send you invitation once again.

Kind regards,

10.2e

From: EC MEETING NOTIFICATION <10.2e@nomail.ec.europa.eu>
Sent: Tuesday, June 23, 2020 12:24 PM
To: 10.2e (SANTE)
<10.2e@ec.europa.eu>
Subject: Meeting invitation forwarded - Webex Workshop for a second consultation of risk managers on the review of the guidance on the risk assessment of plant protection products for bees starting on 30/06/2020

europa.eu

Advanced Gateway to your Meetings

Dear 10.2e,

An expert who is invited to Webex Workshop for a second consultation of experts on the review of the guidance on the risk assessment of products for bees starting on **30/06/2020**, for the member Netherlands originally sent to another expert.

The invitation was sent to the expert:

Name: 10.2e

email: 10.2e@minez.nl

But the user registered in AGM with the following contact details:

Name: 10.2e

email: 10.2e@ctgb.nl

This is an automated email, so please do not reply.

[Click here for more help on using AGM.](#)

[Log in to AGM](#) to see all your notifications.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.

De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.

The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.

De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard

ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.

The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

10.2e

Van: DoMuS en Delphi
Verzonden: woensdag 1 juli 2020 12:26
Aan: 10.2e)
Onderwerp: 20183401 m.b.t. Bhm Europese benadering voor het vaststellen van beschermingsdoelen voor bijen in het kader van de herziening van het bijenrichtsnoer
Bijlagen: DOMUS-20183401-Bhm Europese benadering voor het vaststellen van beschermingsdoelen voor bijen in het kader van de herziening van het bijenrichtsnoer.UDM

Er is een document ter behandeling aangeboden en toegevoegd aan uw werkvoorraad, met als onderwerp: Bhm Europese benadering voor het vaststellen van beschermingsdoelen voor bijen in het kader van de herziening van het bijenrichtsnoer

Via bovenstaande link kunt u de behandelmap direct openen.

In de route zijn de volgende notities opgenomen:

|><

10.2e

Van: 10.2e <10.2e@minbuza.nl>
 Verzonden: woensdag 29 juli 2020 09:42
 Aan: 10.2e; 10.2e (10.2e)
 Onderwerp: bee guidance Politico

PESTICIDES

EFSA MOVES FORWARD WITH REVIEW OF BEE GUIDANCE DOCUMENT: The European Food Safety Authority published a scientific report Tuesday on the background mortality of bees, moving the European Commission closer to finalizing its review of the bee guidance document, due next year.

 guidance reminder: The bee guidance document is a set of guidelines for assessing the risks pesticides pose to bees, but a majority of EU countries have refused to back it since 2013 — causing much controversy.

New : EFSA bills its new report as being “based on the largest systematic collection of evidence on mortality rates ever carried out” and looks at the background mortality rates of three bee groups, honey, bumble and solitary bees. It finds that while the data for the last two bee groups is too sparse to draw strong conclusions, for honey bees EFSA’s previous mortality rate in 2013 of 5.3 percent was deemed “highly conservative.”

Four choices: The EFSA report matters because EU countries are now facing four choices for how to revamp the bee guidance document. As reported earlier this month by Morning Agri, most countries have already indicated a preference for basing the future protection of bees from dangerous pesticides on whether a bee colony exposed to a substance remains within the bounds of its “natural variability.” Hence, understanding the actual mortality rate of bees in different scenarios is of supreme importance. NGOs have said this approach would water down the 2013 guidance.

EFSA also published the document that sets out the four approaches EU countries were offered.

10.2e

Counselor for Veterinary and Phytosanitary Affairs & Sustainable Food Production

Permanent Representation of the Netherlands to the EU
 Kortenberglaan 4 | 1040 Brussels

T: +32 10.2e

M: +32 10.2e

@10.2e@minbuza.nl

www: NL Permrep to the EU / NL Agricultural Counselors Worldwide

Help save paper! Do you really need to print this email?

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message

was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

10.2e (10.2e)

Van: 10.2e <10.2e@ctgb.nl>
Verzonden: woensdag 23 september 2020 10:12
Aan: 10.2e); 10.2e)
Onderwerp: Stavaza vragen SO over bijenrichtsnoer

10.2e, 10.2e

Even een vraagje over de stavaza van de SO-vragen over bijen. Kunnen jullie aangeven wanneer er een versie is die ik hier kan voorleggen?

Dank vast!

Groet,

10.2e

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. Het Ctgb aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The Ctgb accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

10.2e

Van: 10.2e) <10.2e@ctgb.nl>
Verzonden: dinsdag 29 september 2020 16:15
Aan: 10.2e)
Onderwerp: RE: Bijenrichtsnoer bijeenkomst uitgesteld naar 28 oktober

Dank voor de info 10.2e.

Van 10.2e)
Verzonden: dinsdag 29 september 2020 14:57
Aan: 10.2e); 10.2e)
Onderwerp: Bijenrichtsnoer bijeenkomst uitgesteld naar 28 oktober

Ha 10.2e,

Ik heb net 10.2e gesproken en de workshop voor de beschermdoelen van bijen is uitgesteld. EFSA heeft alle modulaties voltooid maar is nog niet klaar met de achterliggende documenten/rapportages. De bijeenkomst is nu met potlood op 28 oktober gezet. Hou deze datum dus vrij ..

Groet, 10.2e

10.2e

Beleidsmedewerker

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV)
 Directie Plantaardige Agroketens en Voedselkwaliteit (PAV)
 Bezuidenhoutseweg 73 | 2594 AC | Den Haag
 Postbus 20401 | 2500 EK | Den Haag |

M 10.2e

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.

De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.

The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. Het Ctgb aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The Ctgb accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Aan de Minister van Landbouw, Natuurbeheer en Voedselkwaliteit
Mevrouw Carola Schouten
Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC Den Haag

1 oktober 2020 | Kenmerk: MW2009 | Betreft: bijenrichtsnoer

Geachte Mevrouw de Minister,

Wij hebben begrepen dat u voornemens bent om akkoord te gaan met de door EFSA voorgestelde versoepeling van de toelatingseisen die gesteld worden aan pesticiden. We hopen dat er hier sprake is van een misverstand.

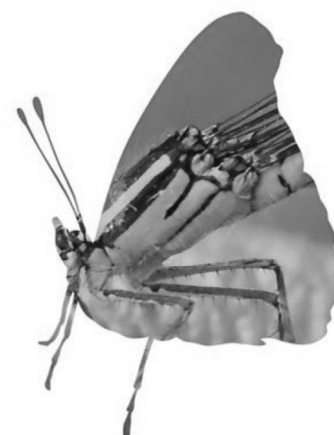
Alle wetenschappelijke inzichten in verspreiding, voorkomen en aantalsontwikkeling van (wilde) bijen en andere insecten wijzen erop dat het met insecten in Europa niet goed gaat. Verruiming van het gebruik en toelating van pesticiden is vanuit dit oogpunt onverantwoord. U schrijft daar zelf ook over aan de Kamer, onder andere op 21 september jl.:

‘Bijen en andere bestuivers vormen een groep van bedreigde insecten waar extra aandacht voor is vanwege het belang voor de natuur, maar ook voor de landbouw. Meer dan de helft van de 360 bijensoorten staat op de Rode Lijst. Om het tij te keren is begin 2018 de Nationale Bijenstrategie gelanceerd (Kamerstuk 33 576, nr. 122). Daarin zijn ook meetbare doelstellingen geformuleerd op het gebied van de bijentrends voor de jaren 2023 en 2030.’

Dit is in lijn met de biodiversiteitsstrategie van de EU die niet alleen de achteruitgang wil stoppen maar ook actief herstel wil bevorderen. Nog recenter, op 28 september, presenteerde uw ministerie het Uitvoeringsprogramma Toekomstvisie Gewasbescherming 2030 waarin ingezet wordt op een ‘trendbreuk’ waarbij landbouw ‘zo min mogelijk afhankelijk moet zijn van chemische gewasbeschermingsmiddelen en daarmee zo veel mogelijk in balans met natuur en milieu’.

Dit staat op gespannen voet met het versoepelen van toelatingseisen, waarbij van de in het ESFA rapport geschetste “Aanpak 2” verwoestende effecten op populaties van (wilde) bijen en andere insecten verwacht mogen worden. De voorgestelde aanpak wordt onderbouwd met een model dat daar niet voor is bedoeld en het gebruik van het voorgestelde beschermingsniveau en de herstelcapaciteit kunnen de wetenschappelijke toets der kritiek niet doorstaan. De voorgestelde werkwijze kan leiden tot onverantwoorde keuzes over toelating van bestrijdingsmiddelen. Dat kan niet de bedoeling zijn gegeven alle beleidsvoornemens om te komen tot een trendbreuk en het stoppen en zelfs om keren van de achteruitgang.

Vanuit het oogpunt van ecosysteemdiensten en behoud van de biodiversiteit is het essentieel dat er bij toelating ook gekeken wordt naar risico’s voor wilde bestuivers, dat rekening gehouden wordt met cumulatieve effecten van zowel combinaties van

middelen als cumulatie in de tijd, dat niet alleen getoetst wordt in laboratoria maar ook in veldexperimenten en dat introducties in het veld gevolgd worden door middel van meerjarige ecologische monitoring. Alleen op die wijze kunnen we toewerken naar een verantwoord gebruik van middelen zoals beschreven in de Aanpak Toekomst Gewasbescherming 2030. Wij dragen hieraan graag bij door middel van adviezen, delen van kennis en ervaringen en inzet bij pilots en veldexperimenten maar hechten eraan op te merken dat het draagvlak hiervoor wordt ondermijnd als intussen de kraan verder open wordt gedraaid.

Hoogachtend,

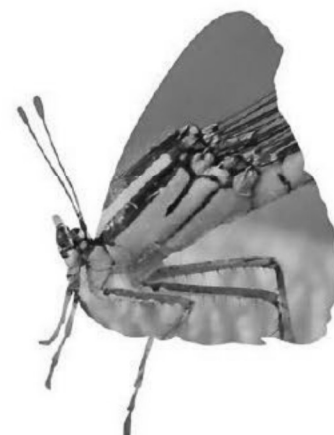
Mede namens:

Natuurmonumenten, EIS kenniscentrum Insecten, Landschappen NL, Vogelbescherming Nederland en Natuur & Milieu

10.2e

Prof. Dr. Ir. 10.2e

10.2e

**Pesticide
Action
Network**
Netherlands

milieudefensie
voor veranderaars

GREENPEACE

Bijenoase.nl
een initiatief van Bee Foundation

Bijenstichting

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
Aan Minister C.J. Schouten
Postbus 20401
2500 EK
Den Haag

Betreft: Herziening van het bijenrichtsnoer

Utrecht, 1 oktober 2020

Geachte mevrouw Schouten,

We zijn geschokt door uw voornemen om bij de herziening van het bijenrichtsnoer de oorspronkelijk geaccepteerde 7% achteruitgang van bijen fors te willen verhogen en als "*natuurlijke variatie*" te beschouwen. Dit betekent een verdere ineenstorting van de biodiversiteit in Nederland. Op basis van die verhoogde 'acceptabele' achteruitgang en de daaruit te berekenen 'acceptabele' sterfte van bijen zullen meer pesticiden worden toegelaten die schadelijk zijn voor bijen. Wij roepen u op uw standpunt te herzien en, gezien de deplorabele situatie van bijen en biodiversiteit in Nederland, in het geheel geen extra sterfte (0%) toe te staan.

Het door de EFSA opgestelde optiedocument en de keuze in ScoPAFF voor 'Aanpak 2' is niet te verantwoorden. In tegenstelling tot de bewering van EFSA en DG SANTE, en ook die van u in de Tweede Kamer, is er namelijk geen bewijs beschikbaar dat deze 'Aanpak 2' wetenschappelijk onderbouwd is, noch bijen beschermt. Het is onduidelijk wat de gebruikte maatstaven (% variabiliteit achtergrond grootte van bijenkolonies) inhouden en in welk niveau van bescherming van bijen wordt voorzien. Het lijkt erop dat alleen de wens van de lidstaten, waaronder Nederland, om een grote variatie te hebben (weerspiegeld in het SANTE-mandaat), leidend is geweest. De grote variatie zal dan resulteren in gemakkelijke toelating van pesticiden die schadelijk zijn voor bijen.

Wij dringen er bij u dan ook op aan in Brussel te betogen dat dit proces gestopt wordt, dat er eerst onafhankelijke deskundigen worden gehoord en publieke consultatie plaatsvindt bij het bepalen van het beschermdoel. En dat eerst beoordeeld wordt welk beschermingsniveau uit de verschillende

opties voortvloeit. Het is onaanvaardbaar dat een handvol betrokkenen achter gesloten deuren dergelijke ingrijpende keuzes maakt.

Hieronder zetten wij onze kritiekpunten op de voorliggende aanpak uiteen:

Kritiekpunt 1

De nieuwe maatstaf, % achtergrondvariabiliteit in kolonie-omvang van honingbijen, is geen 'natuurlijke' variatie

Het is moeilijk te begrijpen waarom de Commissie en EFSA de keuze hebben gemaakt voor deze vreemde maatstaf van '% achtergrondvariabiliteit in grootte van honingbijenkolonie' (BVB). Er wordt geen rechtvaardiging gegeven, behalve dat het 'gebaseerd is op wetenschap'. Maar de EFSA heeft geen enkel bewijs geleverd dat haar BVB natuurlijk is en niet wordt veroorzaakt door vervuiling, ineenstorting van de biodiversiteit of andere stressfactoren. En de gegevens die de EFSA gebruikt (haar recente review van 2020) en de input van BEEHAVE (parameters opgenomen in 2013) zijn niet afkomstig uit ongerepte gebieden zonder stress, en daarmee niet natuurlijk..

Kritiekpunt 2

De nieuwe maatstaf (meer precies, een percentiel van BVB, die via een onbekende methode in % sterfte van bijen werksters wordt omgezet) heeft geen bewezen relatie met bijenbescherming

De pesticiden Verordening schrijft voor dat 'verwaarloosbare blootstelling' van bijen die geen onaanvaardbare effecten veroorzaken, moet worden gedefinieerd. Welk percentage afname van de kolonie leidt tot welk kwantitatief niveau van bescherming? De afwegingen lijken in dit voorstel een 'black box' te zijn. Zolang de drijvende krachten van BVB onbekend zijn, is niet te zeggen of in welke mate de aanpak geschikt is om bijen te beschermen. BVB en de resulterende aanvaardbare procentuele afname van bijenkolonies is dus niet bewezen als een manier om de honingbij te beschermen.

Kritiekpunt 3

De onderliggende methodiek voor aanpak 2 is niet wetenschappelijk onderbouwd

De bewering van de Commissie/EFSA dat haar aanpak wetenschappelijker is dan die in de bijenrichtlijn uit 2013, is ongegrond. Aanpak 2 is niet alleen gebaseerd op een maatstaf/drempel met een onbewezen relatie tot bijenbescherming, het wordt berekend met een inadequaat model. BEEHAVE stamt uit 2013 en is ontworpen om te 'spelen' met de effecten van stress voor bijenkolonies, voornamelijk de varroamijt. Niet toevallig stond pesticiden producent Syngenta aan de tekentafel van BEEHAVE. Dit model is echter niet actueel (geen nieuwe parameters ingevoerd voor de berekening van BVB), is niet gecontroleerd met veldtesten en is daarmee dus niet gevalideerd voor het berekenen van de BVB.

Kritiekpunt 4

De keuze voor een percentiel van BVB maakt dat de hele procedure niet meer serieus genomen kan worden.

In een poging om de extreem hoge kolonie-afname, berekend door BEEHAVE als BVB, te 'verzachten' door een percentiel te kiezen van de berekende variatie, zal EFSA het nationale vertegenwoordigers uitnodigen op 8 oktober om te beslissen over een dergelijk 'percentiel' van de BVB. Op deze manier beslissen risicomanagers over het 'beschermingsniveau', aldus de bewering van de EFSA. Hoe zouden risicomanagers, gezien het gebrek aan relatie tussen BVB en bijenbescherming, weten welk percentiel van BVB gerelateerd is aan welk kwantitatief niveau van bijenbescherming? De kans is

groot dat de ministeries prioriteit geven aan het verkrijgen van meer bestrijdingsmiddelen op de markt boven de bescherming van bijen, en zullen kiezen voor een grote variabiliteit.

Kritiekpunt 5

Chronische vervuiling met pesticiden zal ertoe leiden dat meer pesticiden worden goedgekeurd

Het is algemeen bekend dat de landbouwgebieden - en beschermde gebieden - bedekt zijn met een deken van achtergrondvervuiling door (een cocktail van) pesticiden (onderzoek Meten=Weten, Drenthe, 2020; tot 4 km vanaf de randen van natuurgebieden zijn pesticiden uit de landbouw aangetroffen). Indien de Commissie het acceptabele % achtergrondsterfte van bijen wil berekenen, zal zij (deels) de huidige schadelijke effecten van de pesticidedeken op bijen meenemen in de berekeningen. Dit is niet terecht. Achtergrondverontreiniging door pesticiden zal dus leiden tot bredere BVB-distributies en uiteindelijk tot meer goedgekeurde pesticiden die schadelijk zijn voor bijen.

Kritiekpunt 6

Hoe meer bescherming bijen nodig hebben, hoe minder ze krijgen

BEEHAVE is een vrij eenvoudig model met vaste invoerparameters en een algoritme. De meeste variabiliteit in de grootte van de bijenkolonie wordt veroorzaakt door het landschap, zoals de aanwezigheid van nectar en stuifmeel en het weer. BEEHAVE zal door EFSA worden gebruikt om BVB te berekenen voor verschillende scenario's verschillende (theoretische) landschappen in Europa, 19 in totaal. Voor de gebieden met de grootste instorting van de biodiversiteit (minder bloemen voor bijen) zal het model grote variabiliteit berekenen (bijen hebben dan veel tijd nodig om voedsel te vinden en 'slijten' eerder) en leidt dus tot de minste bescherming. Dit is onbegrijpelijk. Precies daar waar bijen de meeste bescherming nodig hebben, krijgen ze de minste.

Kritiekpunt 7

Cocktaileffecten van pesticiden niet meegerekend

Bijen worden niet aan slechts één pesticide tegelijk blootgesteld, zoals de toelatingen van het Ctgb ons graag laten geloven. Ze worden elke dag blootgesteld aan een cocktail van pesticiden (net als mensen). De industrie mag een bestrijdingsmiddel geïsoleerd testen. Dit kan wetenschappelijke gezien niet door de beugel. Voor een bijen risicoanalyse zou altijd een extra veiligheidsfactor (bijv. 10) moeten worden toegepast om rekening te houden met cocktaileffecten.

Kritiekpunt 8

Dankzij de aanpak van de EFSA kan de industrie de toxiciteit van haar pesticiden verbergen

De met het model berekende variabiliteit van de grootte van een kolonie zal door de EFSA worden vertaald in hogere toegestane sterfte van foerageerbijen dan de 7% die voorheen werd gehanteerd. Dit zal de industrie een kans bieden om de toxiciteit van zijn pesticide te verbergen door middel van valse negatieven. Als bijvoorbeeld 20% of 30% sterfte van bijen per dag is toegestaan, wordt de rol van pesticiden in bijensterfte die een dergelijk % sterfte veroorzaken, als 'geen effect' beschouwd.

Kritiekpunt 9

Bijensterfte is niet de juiste maatstaf voor bijenbescherming

BVB is ongeschikt om een drempel af te leiden om bijen te beschermen gezien de enorme variabiliteit die met het model wordt berekend. De productie van een koningin, de mate van reproductie, of het succes van de bestuiving zijn een betere maatstaf om bijen te beschermen.

Kritiekpunt 10

Het toestaan van 'herstel' (recovery) is de doodsteek voor bijen

Het is onacceptabel dat de EFSA de vertegenwoordigers aanbiedt om "herstel" toe te voegen als instrument om te beslissen over de bescherming van bijen. Deze 'methode' laat een hogere sterfte

toe dan de drempel (acceptabele sterfte van werksters), met de claim dat bijen in een later stadium herstellen. Herstel is een zeer controversieel instrument dat wordt gebruikt in de geleedpotigenrichtlijn. De 'methode' is slechts speculatie en, is nooit voorzien van experimenteel bewijs.

We vragen u om een reactie op onze zorg- en kritiekpunten en om geen onomkeerbare besluiten te nemen die de belangen van onze bestuivers ondergeschikt maken aan die van bestrijdingsmiddelenfabrikanten.

Hoogachtend,

10.2e

10.2e

Voorzitter PAN Nederland

Mede namens,

Greenpeace Nederland

Bijensterichting

Milieudefensie

The Pollinators

Bijenoase

Global Biosphere Foundation

10.2e

Van: 10.2e)
Verzonden: vrijdag 2 oktober 2020 10:04
Aan: 10.2e); 10.2e)
Onderwerp: Brief voor Minister Schouten-Herzining van het bijenrichtsnoer- 1.10.2020.pdf
Bijlagen: Brief voor Minister Schouten-Herzining van het bijenrichtsnoer- 1.10.2020.pdf

Hoi 10.2e, 10.2e,

Zie bijgaande brief van PAN NL en enkele andere NGO's over bijenrichtsnoer.

@ 10.2e, we hebben ook een brief gekregen van de Vlinderstichting met een vergelijkbare strekking (optie 2 is een afzwakking van het beschermingsniveau) en de oproep aan de minister om daar niet mee in te stemmen.

Groetjes

10.2e